

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

**ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
&
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ**

**ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2015-2019
ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ**

1	ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	2
1.1	Ο Πολιτισμός στα χρόνια της κρίσης	2
1.2	Η πολιτική του πολιτισμού: 2015-2019	2
1.3	Ο πολιτισμός μετά τα χρόνια της κρίσης: η Πολιτισμική Δημοκρατία ως προϋπόθεση της πολιτικής δημοκρατίας και στρατηγική στόχευση του ΥΠΠΟΑ	3
1.4	Το σχέδιο για την επόμενη μέρα: με το βλέμμα στραμμένο στην επόμενη δεκαετία 2020-’30	3
2	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΙ	5
2.1	«Σύγχρονες τάσεις στην παραγωγή Πολιτιστικού Προϊόντος για Παιδιά και Νέους στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης»: Έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του ΕΚΠΑ για λογαριασμό του ΥΠΠΟΑ	5
2.2	Ειδικό πρόγραμμα επιχορηγήσεων «Πολιτισμός για παιδιά και νέους»	6
2.3	Ενίσχυση της Νεανικής Δημιουργικότητας: το ΑΚΡΟΠΟΛ ως Creative Hub	6
3	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	6
3.1	Ειδικό πρόγραμμα επιχορηγήσεων «Πολιτισμός κατά των Διακρίσεων»	6
3.2	Ενσωμάτωση οδηγίας για τους εντυποανάπηρους: διαθεσιμότητα βιβλίων και άλλου έντυπου υλικού σε προσβάσιμο μορφότυπο	6
3.3	Εισαγωγή σε δραματικές σχόλες: κατάργηση του όρου «περί αρτιμέλειας»	7
4	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΥΠΠΟΑ	7
4.1	Ίδρυση του Μητροπολιτικού Οργανισμού Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης (MOMus)	7
4.2	Διαφάνεια και δημοκρατικές διαδικασίες για την πλήρωση των θέσεων διευθυντών στους εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΠΟΑ	7
4.3	Προγραμματικές συμβάσεις ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.: πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ ΥΠΠΟΑ, Περιφερειών, Δήμων και ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.	7
5	ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗ: ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗΣ	8
6	ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	8
6.1	Νέο πλαίσιο χρηματοδότησης φορέων σύγχρονου πολιτισμού, μέσα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	8
6.2	Επιχορηγήσεις στον σύγχρονο πολιτισμό: αξιοκρατία και διαφάνεια	8
6.3	Μητρώο Φορέων	9
6.4	Ελευσίνα 2021 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης	9
7	ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ	9
7.1	Πνευματικά δικαιώματα: προστασία των δημιουργών	9
7.2	Επαναφορά της Ενιαίας Τιμής Βιβλίου	10
8	ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ	10
9	ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	12
9.1	Η πολιτιστική κληρονομιά την περίοδο των μνημονίων	12

9.2	Η πολιτική του ΥΠΠΟΑ στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	12
10	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	13
10.1	Πολιτιστική Κληρονομιά ως οικονομικός παράγων	13
10.2	Ταμείο Αρχαιολογικών πόρων.....	13
10.3	Απαλλοτριώσεις.....	13
10.4	Πρόγραμμα κοινωνικών παροχών.....	14
10.5	Η πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο των ιδιωτικοποιήσεων.....	14
	Τι παραλάβαμε.....	14
	Τι εφαρμόσαμε.....	14
	Η επανάκτηση των 2.330 μνημείων και ακινήτων του Υπουργείου Πολιτισμού	15
	Παρακαταθήκη - Προοπτικές	16
10.6	Αρχαιότητες και Μεγάλα Έργα	17
	Η περίπτωση του ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	17
	Αρχαιολογική Αυτεπιστασία	18
11	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ	18
11.1	Διεθνείς εκθέσεις.....	18
11.2	Νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη μείωση του κόστους των εκθέσεων	19
11.3	Διεθνείς Πρωτοβουλίες για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών	19
12	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΣΠΑ	20
12.1	Ολοκλήρωση ΕΣΠΑ 2007-2013	20
12.2	ΕΣΠΑ 2014-2020.....	21
12.3	Πολιτική προπαρασκευής για την επόμενη προγραμματική περίοδο.....	22
13	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗΣ	22
14	ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΟΜΑΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	23
15	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ	23

1 ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.1 Ο Πολιτισμός στα χρόνια της κρίσης

Στη διάρκεια της κρίσης το πολιτισμικό πεδίο δέχτηκε πολλαπλά πλήγματα, τόσο από τις μνημονιακές επιπτώσεις στην εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής, όσο και από τις πολιτισμικές διεργασίες στο εσωτερικό της κοινωνίας με την επιβολή νεοφιλελεύθερων λογικών λιτότητας και την ανάδυση εθνικιστικών και αυταρχικών ακροδεξιών τάσεων. Ιδιαίτερη πίεση δέχτηκαν οι πολιτισμικές ταυτότητες, καθώς ενοχοποιήθηκαν οι κοινωνικές αξίες και στάσεις ζωής, ενώ επιδεινώθηκαν οι όροι συμμετοχής στα δημόσια πολιτιστικά αγαθά αλλά και οι συνθήκες παραγωγής τους. Από την άλλη μεριά, ωστόσο, αναπτύχθηκε ένα τεράστιο κίνημα κοινωνικο-πολιτισμικής αλληλεγγύης, σχηματίστηκε μεγάλος αριθμός ανεξάρτητων σχημάτων δημιουργών και καλλιτεχνών, που διεκδίκησαν την ελεύθερη και διαφορετική έκφραση κάτω από τις πιο δύσκολες και επισφαλείς συνθήκες. Αναλύοντας και αναδιατάσσοντας τις σημερινές δυναμικές κατευθύνσεις του πολιτισμικού πεδίου, αναδεικνύονται τα διακυβεύματα και τα πολιτικά διλήμματα της επόμενης μέρας, για να περάσουμε στη μετά τα μνημόνια εποχή της ανάκαμψης και της παραγωγικής πολιτισμικής ανασυγκρότησης.

1.2 Η πολιτική του πολιτισμού: 2015-2019

Η πολιτισμική πολιτική που ασκήθηκε τα τέσσερα τελευταία χρόνια περιλάμβανε μια σειρά στρατηγικών παρεμβάσεων που αφορούσαν:

α) Την εξυγίανση χρόνιων προβλημάτων που σχετίζονταν με τα δικαιώματα των δημιουργών και τη χρηστή διαχείριση των πόρων του ΥΠΠΟΑ (ΑΕΠΙ, Ταμείο Αλληλοβοήθειας)

β) Τη συνέχιση των έργων της πολιτιστικής κληρονομιάς για τη συντήρηση, ανάδειξη και αξιοποίησή της

γ) Τη διάσωση των δημόσιων πολιτιστικών φορέων που εποπτεύει το ΥΠΠΟΑ, των οποίων τα χρέη είχαν γίνει υπέρογκα, και τη διατήρηση και αναβάθμιση του ρόλου τους

δ) Διαρθρωτικές παρεμβάσεις λειτουργικού χαρακτήρα στη δημόσια διοίκηση, ώστε να καλυφθούν τα κενά που είχαν δημιουργηθεί σε προσωπικό, πόρους, εξοπλισμό

ε) Την ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού και της καλλιτεχνικής δημιουργίας

στ) Τη διατύπωση και συγκρότηση του οράματος της πολιτισμικής δημοκρατίας και του δικαιώματος όλων των πολιτών στα δημόσια πολιτιστικά αγαθά χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς.

1.3 Ο πολιτισμός μετά τα χρόνια της κρίσης: η Πολιτισμική Δημοκρατία ως προϋπόθεση της πολιτικής δημοκρατίας και στρατηγική στόχευση του ΥΠΠΟΑ

Η Πολιτισμική Δημοκρατία, ως προϋπόθεση της πολιτικής δημοκρατίας, αποτέλεσε στρατηγικό στόχο του ΥΠΠΟΑ από το φθινόπωρο του 2018, μετά την έξοδο της χώρας από τα μνημόνια. Η πολιτισμική δημοκρατία στοχεύει σε έναν πολιτισμό κατά των διακρίσεων και των ανισοτήτων, έναν πολιτισμό βιοποικιλότητας, ανοιχτό σε όλους, συμμετοχικό και συμπεριληπτικό. Αφορά την κουλτούρα της καθημερινής ζωής, τις στάσεις ζωής, τις νοοτροπίες και πρακτικές των πολιτών, τις δυνατότητες συμμετοχής στον πολιτισμό διαφορετικών ομάδων πληθυσμού χωρίς αποκλεισμούς, τις προοδευτικές απαντήσεις στον πολιτισμικό πεσιμισμό και συντηρητισμό και στα κοινωνικο-πολιτισμικά φαινόμενα, όπως ο φόβος απέναντι στο διαφορετικό, η ξενοφοβία, ο σεξισμός, καθώς και όλες οι ανισότητες και οι διακρίσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική του ΥΠΠΟΑ αναπροσανατολίστηκε στο όραμα χάραξης στρατηγικής και προγραμμάτων που ευνοούν την πολιτισμική δημοκρατία και αίρουν τα εμπόδια: ανανεώθηκαν τα κριτήρια επιχορηγήσεων, προκηρύχθηκαν ειδικά προγράμματα επιχορηγήσεων όπως «Πολιτισμός για παιδιά και νέους», «Πολιτισμός κατά των διακρίσεων», ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός περιφερειακής πολιτισμικής πολιτικής σύγχρονου πολιτισμού, κ.ά.

1.4 Το σχέδιο για την επόμενη μέρα: με το βλέμμα στραμμένο στην επόμενη δεκαετία 2020 –'30

Οι προοπτικές του πολιτισμικού πεδίου μετά τα χρόνια της κρίσης χρειάζεται, αφενός, να είναι με το βλέμμα στραμμένο στην επόμενη δεκαετία 2020-'30 με στόχο την επίτευξη των στόχων της πολιτισμικής δημοκρατίας και, αφετέρου, να λαμβάνουν υπόψη όσα ήδη έχουν δρομολογηθεί και εντάσσονται σε μια ολοκληρωμένη πολιτισμική πολιτική. Σε αυτό το πλαίσιο, η Περιφερειακή Πολιτική Σύγχρονου Πολιτισμού, η ίδρυση του Οργανισμού Βιβλίου και Πολιτισμού, η στήριξη των νέων δημιουργών και καλλιτεχνών, η ανασυγκρότηση και αξιοποίηση του Πολιτισμικού Κεφαλαίου της χώρας, καθώς και μια νέα στρατηγική διαλόγου της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον σύγχρονο πολιτισμό και τις τέχνες αποτελούν τα πρώτα βήματα για την επόμενη μέρα. Σε αυτή την κατεύθυνση, η αναδιάρθρωση των εποπτευόμενων φορέων αλλά και του ίδιου του ΥΠΠΟΑ κρίνεται ως σημαντική, δημιουργώντας πιο στέρεες βάσεις για τη χάραξη πολιτισμικής πολιτικής με συνοχή και συνέχεια.

➤ Περιφερειακή Πολιτική Σύγχρονου Πολιτισμού: προς ένα νέο πολιτισμικό μοντέλο κοινωνικο-πολιτισμικής συνοχής και αειφόρου ανάπτυξης

Η περιφερειακή πολιτισμική πολιτική για την ανασυγκρότηση της ταυτότητας και την ανάδειξη των πόλεων και των περιφερειών, έχει ως κεντρικούς άξονες: την οργάνωση δικτύων πολιτισμού σε συνεργασία με φορείς της τοπικής κοινωνίας, την ενίσχυση του δημιουργικού και καλλιτεχνικού πεδίου, την καινοτομία και την εξωστρέφεια, τη συμπερίληψη όλων των κυττάρων και ομάδων του πληθυσμού χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς. Το Νομοσχέδιο για την περιφερειακή πολιτική σύγχρονου

πολιτισμού, που πέρασε από όλες τις απαραίτητες νομοπαρασκευαστικές διαδικασίες και διαβούλευση, είναι έτοιμο να ψηφιστεί κι έχει ως στόχο να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο πολιτικής για τον Σύγχρονο Πολιτισμό σε εθνικό επίπεδο, που θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις περιφερειακές ανισότητες, καθώς και την ανισοκατανομή των πόρων μεταξύ του αρχαίου και του σύγχρονου πολιτισμού.

➤ **Οργανισμός Βιβλίου και Πολιτισμού**

Μετά τη βίαιη κατάργηση του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) το 2014, έγινε επιτακτική η ανάγκη ίδρυσης ενός φορέα με στόχο τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εθνικής πολιτικής για την προώθηση του βιβλίου και της ανάγνωσης. Ο Οργανισμός Βιβλίου και Πολιτισμού, του οποίου η ίδρυση προβλεπόταν με σχέδιο νόμου που πέρασε από όλες τις απαραίτητες διαδικασίες και διαβούλευση αλλά δεν πρόλαβε να ψηφιστεί, έχει ως στόχο να ενισχύσει το βιβλίο και τους συντελεστές του. Δίνει προτεραιότητα στην προώθηση της ανάγνωσης, στην προβολή του ελληνικού βιβλίου στο εξωτερικό, στην ενίσχυση καινοτομικών και συνεργατικών σχεδίων, στη στήριξη των επαγγελματιών που συνδέονται με την αλυσίδα παραγωγής και διακίνησης του βιβλίου.

➤ **Ανασυγκρότηση και αξιοποίηση του Πολιτισμικού Κεφαλαίου της χώρας**

«Παρατηρητήριο Εθνικού Πολιτισμικού Κεφαλαίου» με στόχο την ανάλυση της συγκρότησης του υλικού και συμβολικού πολιτισμικού κεφαλαίου της χώρας. Το εργαλείο αυτό θα συμβάλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση πολιτισμικών πολιτικών που: θα απαντούν στις πραγματικές ανάγκες του πολιτισμικού πεδίου, θα μεγιστοποιούν τα οφέλη της πολιτιστικής διαχείρισης, καθιστώντας πιο παραγωγικούς τους διαθέσιμους πόρους, θα αξιοποιούν το πλούσιο δυναμικό των καλλιτεχνικών και δημιουργικών δυνάμεων, θα ενισχύουν τη δημιουργική οικονομία της χώρας.

➤ **Αναδιάρθρωση του ΥΠΠΟΑ και των εποπτευομένων φορέων**

Προκειμένου το ΥΠΠΟΑ να ανταποκριθεί στις νέες στρατηγικές προοπτικές που απαιτούνται τόσο για την πολιτιστική κληρονομιά όσο και για την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού, χρειάζεται αναδιάρθρωση των υπηρεσιών του, καθώς και κτιριακή και τεχνολογική αναβάθμιση. Η πληθώρα αρχαιολογικών χώρων, μουσείων και εν εξελίξει ανασκαφικών εργασιών και έργων απαιτούν νέες οργανωσιακές μεθόδους παρακολούθησης και διαχείρισης για την επόμενη δεκαετία. Ήδη δρομολογήθηκε η δυνατότητα μεταστέγασης των κεντρικών υπηρεσιών του υπουργείου και προχωρήσαμε σε πιλοτικές εφαρμογές όσον αφορά τη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών και τους οδικούς χάρτες παρακολούθησης μεγάλων έργων. Παράλληλα, είναι απαραίτητος ο θεσμικός εκσυγχρονισμός των εποπτευομένων φορέων του ΥΠΠΟΑ, προκειμένου να αποκτήσουν ενιαίο νομικό καθεστώς, που θα επιτρέπει μια πιο οργανωμένη και συνολική εποπτεία τους, και να λειτουργήσουν με σύγχρονες προδιαγραφές και οργανογράμματα.

➤ **Στρατηγική διαλόγου πολιτιστικής κληρονομιάς, σύγχρονου πολιτισμού και τεχνών**

Μια νέα στρατηγική διαλόγου της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον σύγχρονο πολιτισμό και τις τέχνες είναι απαραίτητη, προκειμένου να γεννηθούν νέες νοηματοδοτήσεις και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που οι δύο πλευρές αποδίδουν προς αμοιβαίο όφελος στο δημόσιο συμφέρον. Η δυναμική και η εμβέλεια ενός τέτοιου διαλόγου μπορεί να προσφέρει γόνιμο έδαφος στην κυκλοφορία των συμβολικών νοημάτων, στην αύξηση του πολιτισμικού κεφαλαίου που διαθέτει η χώρα, στην προσέλκυση νέου κοινού, στην αξιοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων, στην τροφοδότηση της δημιουργικής οικονομίας με νέο περιεχόμενο.

➤ **Νέοι δημιουργοί και καλλιτέχνες, δημιουργική οικονομία**

Η υποστήριξη των νέων δημιουργών και καλλιτεχνών και του έργου τους, καθώς και η ιδιαίτερη προσοχή που οφείλει η Πολιτεία να δείξει απέναντι στη δημιουργική οικονομία, αποτελούν ένα δίπολο ιδιαίτερης δυναμικής για την αναπτυξιακή διάσταση του πολιτισμού. Μια δέσμη μέτρων στήριξης που αφορούν τους καλλιτέχνες και τα μικρά σχήματα είναι απαραίτητη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα ανεξάρτητων παραγωγών (στο θέατρο, τον κινηματογράφο κ.ά.), η βιωσιμότητα και μεγαλύτερη προσβασιμότητα στην πολιτιστική παραγωγή, οι ανταλλαγές με το εξωτερικό και η εξωστρέφεια, οι συμπαραγωγές. Παράλληλα, η δημιουργική οικονομία απαιτεί τη δυνατότητα χρηματοδότησης βιώσιμων αναπτυξιακών σχεδίων, την προώθηση της διανομής και την ενγένει υποστήριξη μέσω προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων, χαμηλότοκων δανείων, εξασφάλισης υποδομών, κλπ.

2 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

2.1 *«Σύγχρονες τάσεις στην παραγωγή Πολιτιστικού Προϊόντος για Παιδιά και Νέους στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης»: Έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του ΕΚΠΑ για λογαριασμό του ΥΠΠΟΑ*

Με στόχο έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό ειδικών δράσεων και προγραμμάτων που έχουν ως κέντρο τους τα παιδιά και τους νέους, πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του Υπουργείου σχετική έρευνα. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική απουσία των παιδιών και των νέων από τη συμμετοχή στον πολιτισμό. Αυτό αποδεικνύει την ανάγκη η Πολιτεία να αναλάβει πολιτικές και προγράμματα που θα ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων, τόσο ως δεκτών, όσο και ως παραγωγών, και να προωθήσει νέες πολιτιστικές πρακτικές πιο κοντά σε αυτές τις ηλικίες. Παράλληλα, οφείλει να παρέχει το έδαφος, ώστε τα παιδιά και οι νέοι να μπορούν να συγκροτήσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα με αυτοπεποίθηση, ελευθερία σκέψης, πολλαπλότητα ιδεών και διάλογο σε συνθήκες που θα επιτρέπουν να ωριμάζει η δημοκρατική τους συνείδηση και η αποδοχή της πολιτισμικής διαφορετικότητας.

2.2 Ειδικό πρόγραμμα επιχορηγήσεων «Πολιτισμός για παιδιά και νέους»

Το ΥΠΠΟΑ απηύθυνε για πρώτη φορά πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος στις αρχές του 2019 για επιχορηγήσεις πολιτισμικών και καλλιτεχνικών δράσεων και προγραμμάτων για παιδιά και εφήβους (έως 18 ετών). Οι επιχορηγήσεις «Πολιτισμός για παιδιά και νέους» έχουν ως στόχο να ενθαρρύνουν και να ενισχύσουν το σχεδιασμό πολιτισμικών προγραμμάτων που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες όσο και στην εφηβική και μετεφηβική νεότητα. Ο πολιτισμός για παιδιά και νέους αποτελεί ένα νέο δυναμικό πεδίο του υπουργείου Πολιτισμού, με ανοιχτές προοπτικές για έναν ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό και στόχους.

2.3 Ενίσχυση της Νεανικής Δημιουργικότητας: το ΑΚΡΟΠΟΛ ως Creative Hub

Με στόχο την ενίσχυση της νεανικής δημιουργικότητας προβλέφθηκε, με νόμο που πέρασε από τις απαραίτητες διεργασίες και διαβούλευση αλλά δεν πρόλαβε να ψηφιστεί, η ίδρυση του ACROPOLE CREATIVE HUB. Η χρήση του ιστορικού πολυόροφου κτιρίου στην οδό Πατησίων, απέναντι από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Πολυτεχνείο, ως δημιουργικού κόμβου είναι προορισμένη να προσφέρει χώρο και σύγχρονες υποδομές σε νέους δημιουργούς και ανεξάρτητες ομάδες για τη οργάνωση παραγωγών και παρουσιάσεων: εκθέσεις, παραστάσεις, μουσική, βιβλίο και σε όλο το φάσμα της σύγχρονης τέχνης και δημιουργικότητας. Μια προσφορά στο νεανικό κοινό της πόλης, ώστε να έρθει σε άμεση επαφή με έναν δημόσιο πολιτιστικό οργανισμό, ανοιχτό σε ανεξάρτητες δημιουργικές και καλλιτεχνικές δυνάμεις, εξωστρεφή και φιλόξενο στη διαμόρφωση και την προώθηση νέων πολιτιστικών πρακτικών.

3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

3.1 Ειδικό πρόγραμμα επιχορηγήσεων «Πολιτισμός κατά των Διακρίσεων»

Το ΥΠΠΟΑ για πρώτη φορά απηύθυνε στις αρχές του 2019 πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για επιχορηγήσεις πολιτισμικών δράσεων και προγραμμάτων που αφορούν την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων. Η Πολιτεία, αναγνωρίζοντας τη δυναμική του πολιτισμικού πεδίου να διαμορφώνει στάσεις και συμπεριφορές, οφείλει να αναπτύξει περαιτέρω τον διάλογο και να διερευνήσει τις δυνατότητες για ενίσχυση αλλά και σχεδιασμό δράσεων και ειδικών πολιτισμικών προγραμμάτων που καταπολεμούν τις διακρίσεις λόγω καταγωγής, αναπηρίας, φυλής, φύλου, χρώματος, κλπ.

3.2 Ενσωμάτωση οδηγίας για τους εντυποανάπηρους: διαθεσιμότητα βιβλίων και άλλου έντυπου υλικού σε προσβάσιμο μορφότυπο

Το ΥΠΠΟΑ επεξεργάστηκε και κατέθεσε στην ελληνική Βουλή σχέδιο νόμου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας της ΕΕ αναφορικά με τη διαθεσιμότητα βιβλίων και άλλου έντυπου υλικού σε προσβάσιμο μορφότυπο (πχ. γραφή Braille, προσαρμοσμένα ηλεκτρονικά βιβλία κ.ά.). Το ΥΠΠΟΑ, σεβόμενο τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προέβλεψε την καταβολή εύλογης αμοιβής στους δικαιούχους για

χρήση προστατευόμενων έργων, ενώ παράλληλα έλαβε μέριμνα προκειμένου να μην επιβαρυνθούν στο ελάχιστο οι φορείς των επωφελούμενων προσώπων.

3.3 Εισαγωγή σε δραματικές σχολές: κατάργηση του όρου «περί αρτιμέλειας»

Με στόχο την άρση του αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρία και την ισότιμη πρόσβαση όλων στην καλλιτεχνική εκπαίδευση και παραγωγή, το 2017 καταργήθηκε η αναχρονιστική διάταξη του ΠΔ 370/1983 «περί αρτιμέλειας» για τις εισαγωγικές εξετάσεις στις ανώτερες δραματικές σχολές. Η κατάργηση της διάταξης αποτέλεσε ένα πρώτο και ουσιαστικό βήμα για τη συμπερίληψη ατόμων με ή χωρίς αναπηρία στον πολιτισμό και τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα.

4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΥΠΠΟΑ

4.1 Ίδρυση του Μητροπολιτικού Οργανισμού Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης (MOMus)

Από τον Οκτώβριο 2018, τέσσερα μουσεία της Θεσσαλονίκης και ένα της Αθήνας συγχωνεύθηκαν σε ένα Μητροπολιτικό Οργανισμό Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης (MOMus). Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης-Συλλογές Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης και Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, το Πειραματικό Κέντρο Τεχνών και το Μουσείο Άλεξ Μυλωνά αποτελούν πλέον τις πέντε νέες διευθύνσεις-μουσεία του νέου οργανισμού. Πρόκειται για μια συνένωση που συνιστά μια στρατηγική ανασυγκρότηση δυνάμεων σε ένα ενιαίο και δυναμικό σχήμα, το οποίο καλύπτει όλο το φάσμα των εικαστικών τεχνών. Μια καινοτομία στη δομή και λειτουργία των πολιτιστικών οργανισμών, μια «πλατφόρμα» που επιτρέπει την επίτευξη κοινών σκοπών και στόχων και συμβάλλει στην ανάπτυξη του φορέα με ιδιαίτερη δυναμική στην ανάπτυξη του κοινού του και εξωστρέφεια.

4.2 Διαφάνεια και δημοκρατικές διαδικασίες για την πλήρωση των θέσεων διευθυντών στους εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΠΟΑ

Στο πλαίσιο του εξορθολογισμού και της διαφάνειας στη λειτουργία των εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΠΟΑ, η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου δεσμεύτηκε το 2018 ότι η πλήρωση θέσεων διευθυντών θα γίνεται μόνο μέσω προκήρυξης και όχι μέσω απευθείας διορισμού, όπως γινόταν ως τώρα. Η πλήρωση της θέσης καλλιτεχνικού διευθυντή στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης και της θέσης διευθυντή στον ΟΠΙ είναι οι πρώτες που προέκυψαν από τη διαδικασία της προκήρυξης. Προκηρύξεις για τις θέσεις καλλιτεχνικών διευθυντών έχουν δημοσιευθεί επίσης για το ΕΜΣΤ, το ΚΩΘ, το Φεστιβάλ Αθηνών και το Εθνικό Θέατρο.

4.3 Προγραμματικές συμβάσεις ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.: πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ ΥΠΠΟΑ, Περιφερειών, Δήμων και ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.

Στο πλαίσιο αναμόρφωσης του θεσμού των Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων της χώρας και προκειμένου να ενισχυθεί η θεατρική ανάπτυξη της περιφέρειας, το Υπουργείο προχώρησε το 2018 στη σύνταξη νέων Προγραμματικών Συμβάσεων για

την λειτουργία των 14 ΔΗΠΕΘΕ: Κρήτης, Σερρών, Καβάλας, Πάτρας, Ιωαννίνων, Κοζάνης, Λάρισας, Βέροιας, Ρούμελης, Κομοτηνής, Αγρινίου, Καλαμάτας, Βόλου, Κέρκυρας. Οι νέες Προγραμματικές Συμβάσεις, οι οποίες αποτελούν ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ του ΥΠΠΟΑ, των Περιφερειών, των Δήμων και των ΔΗΠΕΘΕ, είναι τριετούς διάρκειας, καθορίζουν όρους πρόσθετης χρηματοδότησης, ενώ θέτουν ως συμβατική υποχρέωση την ύπαρξη Καλλιτεχνικού Διευθυντή για την ουσιαστική και ομαλή λειτουργία τους.

5 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗ: ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τον Μάιο του 2019 πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη η Συνάντηση Πολιτισμού «Πολιτισμικές Συνέργειες» που διοργάνωσε το Υπουργείο Πολιτισμού με τη συμμετοχή Υπουργών Πολιτισμού και Καλλιτεχνικών Διευθυντών από πολιτιστικούς οργανισμούς της Ελλάδας, της Αλβανίας, της Β. Μακεδονίας, του Μαυροβούνιου, της Ρουμανίας και της Σερβίας, με στόχο τη χάραξη μιας συστηματικής πολιτικής συνεργειών μεταξύ των χωρών της ΝΑ Ευρώπης. Αποτέλεσμα της συνάντησης ήταν η υπογραφή εκ μέρους των υπουργών μιας κοινής Διακήρυξης, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία Επιτροπής Διευθυντών με στόχο την εκπόνηση σχεδίου δράσης σε δύο άξονες: α) ανταλλαγή καλλιτεχνών, έργων και επαγγελματιών του πολιτισμού ανάμεσα στα κράτη και β) ενίσχυση και υλοποίηση συμπαραγωγών στο πεδίο της μουσικής, των εικαστικών και παραστατικών τεχνών, καθώς και της πολιτιστικής κληρονομιάς και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

6 ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

6.1 *Νέο πλαίσιο χρηματοδότησης φορέων σύγχρονου πολιτισμού, μέσα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων*

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων χρηματοδοτεί αναπτυξιακά σχέδια από εθνικούς πόρους. Για πρώτη φορά στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης το ΥΠΠΟΑ ορίζει, μέσω της έκδοσης Υπουργικής Απόφασης, το πλαίσιο των στόχων του προγράμματος, καθώς και τους κανόνες υποβολής των προγραμμάτων προς έγκριση. Με τη θέσπιση διαφανών γενικών και ειδικών κριτηρίων για πρώτη φορά αναγνωρίζονται και υποστηρίζονται οι στοχευμένες επενδύσεις στη δημιουργική οικονομία και η προστιθέμενη αξία της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής παραγωγής. Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων δίνει τη δυνατότητα σε μη κερδοσκοπικούς πολιτιστικούς φορείς να υποβάλλουν εφεξής ολοκληρωμένες προτάσεις με αναπτυξιακό και πολιτιστικό χαρακτήρα, εξωστρέφεια και βιωσιμότητα.

6.2 *Επιχορηγήσεις στον σύγχρονο πολιτισμό: αξιοκρατία και διαφάνεια*

Το 2017 το ΥΠΠΟΑ επανάφερε τον θεσμό των κρατικών επιχορηγήσεων για το θέατρο και τον χορό, που είχαν καταργηθεί από το 2011. Το 2019 το ΥΠΠΟΑ απηύθυνε για πρώτη φορά πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για υποβολή αιτημάτων

επιχορήγησης ή παροχή αιγίδας σε όλους τους τομείς των Διευθύνσεων του υπουργείου θέτοντας διαφανή κριτήρια και διαδικασίες, ενώ αύξησε σημαντικά το συνολικό διαθέσιμο ποσό. Πιο συγκεκριμένα, η εγγραφή στο Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων και η εμπρόθεσμη ηλεκτρονική υποβολή αιτήματος στη σχετική πλατφόρμα αποτέλεσαν τα απαραίτητα βήματα της διαδικασίας για την εξασφάλιση ισοτιμίας, αξιοκρατίας και διαφάνειας. Παράλληλα, οι στρατηγικοί στόχοι του Υπουργείου, που είναι η στήριξη του έργου νέων δημιουργών, η ενίσχυση καινοτόμων συνεργατικών σχημάτων, η ανάπτυξη της περιφέρειας, η στόχευση στις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες, η προαγωγή της προσβασιμότητας και της συμμετοχικότητας κ.ά., αποτελούν κριτήρια κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων.

6.3 Μητρώο Φορέων

Το Υπουργείο προχώρησε στην αναβάθμιση της πλατφόρμας του Μητρώου Πολιτιστικών Φορέων του ΥΠΠΟΑ, το οποίο αποτελεί κεντρικό και αποκλειστικό εργαλείο πρόσβασης στις επιχορηγήσεις, προκειμένου να διασφαλίζεται διαφάνεια, ίσες ευκαιρίες και αποτελεσματικότητα στη διάθεση των πόρων και τη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων. Το Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων και η ηλεκτρονική υποβολή αιτημάτων αποτελούν βήματα που εκπαιδεύουν τόσο τους φορείς όσο και το ίδιο το Υπουργείο σε ένα μοντέλο συνεργασίας που βασίζεται στην τήρηση των κανόνων και την ορθή και χρηστή πολιτιστική διαχείριση. Ο προσδιορισμός και σεβασμός των προθεσμιών, η κατάθεση συγκεκριμένων εγγράφων και ολοκληρωμένων σχεδίων, η κατανόηση των κριτηρίων και των προδιαγραφών, βοηθούν στη διασφάλιση μιας πιο δίκαιης και αποτελεσματικής διάθεσης των δημόσιων πόρων και στη βέλτιστη αξιοποίησή τους.

6.4 Ελευσίνα 2021 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

Η Ελευσίνα ανακηρύχθηκε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2021. Για τις ανάγκες του θεσμού, το 2017 συστάθηκε η Ανώνυμη Εταιρεία «ELEUSIS 2021», η οποία έχει επιχορηγηθεί από το ΥΠΠΟΑ το 2017 με το ποσό των 115.000 € και το 2018 με το ποσό των 250.000 €. Σημειώνεται ότι το Υπουργείο δεν αποτελεί τον κύριο ή μοναδικό αρμόδιο φορέα για τη χρηματοδότηση, όπως σαφώς ορίζεται στο φάκελο υποψηφιότητας. Για τη στήριξη του θεσμού έχει προβεί σε μια σειρά από νομοθετικές ενέργειες, ώστε να υπάρξει η κατά το δυνατόν πιο αποδοτική λειτουργία της εν λόγω εταιρείας. Έχει, επίσης, από την πλευρά του οριστικοποιήσει τον κατάλογο των έργων που αναλαμβάνει το ίδιο, τον οδικό χάρτη και το χρονοδιάγραμμα μελέτης και ολοκλήρωσής τους.

7 ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

7.1 Πνευματικά δικαιώματα: προστασία των δημιουργών

Από την αρχή του 2015, ξεκίνησε η προσπάθεια να τεθούν σαφείς κανόνες στον χώρο της διαχείρισης των συλλογικών δικαιωμάτων και να δημιουργηθούν οι κατάλληλοι

θεσμοί για την προστασία της δημιουργικότητας, τη δίκαιη αμοιβή των δικαιούχων και τη διαφάνεια υπέρ των χρηστών. Το υπουργείο προχώρησε στην οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ΑΕΠΙ, ύστερα από σχετική εισήγηση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ), λόγω παραβίασης των υποχρεώσεών της, έλλειψης βιωσιμότητας και αδυναμίας αποτελεσματικής διαχείρισης των δικαιωμάτων των δικαιούχων. Από το Φεβρουάριο του 2019 ξεκίνησε η παροχή της υπηρεσίας χρονοσήμανσης (time stamping) από τον ΟΠΙ, με την οποία οι δημιουργοί και οι δικαιούχοι μπορούν να αποκτήσουν βέβαιη χρονολογία για το έργο τους και να έχουν ένα ασφαλές αποδεικτικό στοιχείο για την πνευματική τους δημιουργία σε περίπτωση δικαστικής ή άλλης αμφισβήτησης. Η Κυβέρνηση και το Υπουργείο πήραν τη νομοθετική πρωτοβουλία για τη λειτουργία εκτάκτως και μεταβατικά της Ειδικής Υπηρεσίας Έκτακτης Διαχείρισης Δικαιωμάτων, προκειμένου να εξασφαλισθεί η πορεία για τη δημιουργία ενός υγιούς Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης που θα ανήκει πλέον στα ίδια του τα μέλη.

7.2 Επαναφορά της Ενιαίας Τιμής Βιβλίου

Η επαναφορά της Ενιαίας Τιμής Βιβλίου, μέσα σε ένα νέο πλήρες πλαίσιο, διασφαλίζει την εφαρμογή και τον έλεγχο για την τήρηση του νόμου και προστατεύει την πολυφωνία της εκδοτικής παραγωγής, καθώς και τα μικρά βιβλιοπωλεία και εκδοτικούς οίκους απέναντι στον άνισο ανταγωνισμό από τις μεγάλες αλυσίδες. Πιο συγκεκριμένα, από την έκδοση ενός βιβλίου και για 18 μήνες η ανώτατη νόμιμη έκπτωση είναι 10%, ενώ σε περίπτωση ανατύπωσης, είτε εντός του δεκαοκτάμηνου είτε μετά τη λήξη του, δίνεται η δυνατότητα ισχύος της Ενιαίας Τιμής για επιπλέον 12 μήνες, στην πρώτη μόνο ανατύπωση, με ανώτατο ποσοστό έκπτωσης 20%. Σημειώνεται ότι η κατάργηση της Ενιαίας Τιμής το 2014, για όλα τα βιβλία, πλην των λογοτεχνικών, είχε κάνει ακόμη βαθύτερες τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην αγορά του βιβλίου.

8 ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

Το υπουργείο Πολιτισμού ανταποκρίνεται ως έναν ορισμένο βαθμό στις απαιτήσεις του οράματος, της στρατηγικής και των πολιτικών που αποδείχθηκε τα τελευταία χρόνια ότι αξίζει να εφαρμοστούν. Χρειάζεται το ίδιο αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό, προκειμένου να ανταποκριθεί στο νέο ρόλο που πρέπει να αναλάβει.

Παράλληλα, με γνώση του μηχανισμού της δημόσιας διοίκησης, των χρηματοδοτικών εργαλείων και μηχανισμών και στη βάση της κοινωνικο-πολιτισμικής προσέγγισης για τον πολιτισμό, οι κατευθύνσεις του Υπουργείου θα πρέπει να αφορούν πέντε κύριους άξονες: 1. Την **αναβάθμιση του σύγχρονου πολιτισμού** στην ατζέντα του Υπουργείου και την εφαρμογή **Περιφερειακής Πολιτικής Σύγχρονου Πολιτισμού**, που θα στοχεύει σε ένα νέο πολιτισμικό μοντέλο πολιτισμικής συνοχής και αειφόρου ανάπτυξης. 2. Την **ανασυγκρότηση και αξιοποίηση του Πολιτισμικού Κεφαλαίου της χώρας**, προκειμένου να τεθούν σε νέα βάση όλες οι παράμετροι της πολιτισμικής πραγματικότητας (που συνδέονται με τις στάσεις νοοτροπίες, συμπεριφορές,

πρακτικές, τα κοινωνικο-πολιτισμικά φαινόμενα στο εσωτερικό της κοινωνίας και τη συνοχή), καθώς και η παραγωγική βάση και το μοντέλο και οι όροι ανάπτυξης του πολιτισμικού πεδίου. 3. Τη **στρατηγική διαλόγου πολιτιστικής κληρονομιάς, σύγχρονου πολιτισμού και τεχνών**, προκειμένου να βρεθεί η μέθοδος που θα εγκαινιάσει μια δυναμική και επωφελή σχέση ανάμεσα σε δύο κόσμους που ως σήμερα ζουν χωρίς πραγματικούς και ουσιαστικούς διαύλους επικοινωνίας. Αυτή η στρατηγική διάλογου θα έχει στόχο να αξιοποιήσει μέσα από νέες προσεγγίσεις την πλούσια παρακαταθήκη της πολιτιστικής κληρονομιάς, παράγοντας νέα νοήματα και αξιοποιώντας προκλήσεις που ο σύγχρονος πολιτισμός και οι τέχνες καλούνται να απαντήσουν. 4. Την **αναδιάρθρωση των πολιτιστικών οργανισμών του Υπουργείου**, προκειμένου να λυθούν μια σειρά από θεσμικά και λειτουργικά τους προβλήματα που οφείλονται στη γενεαλογία των ιδρυτικών τους νόμων, τη χρηματοδότηση, τις υποδομές τους, κλπ. Παράλληλα, θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος τους στο πολιτισμικό πεδίο και πώς ανταποκρίνονται σ' αυτόν μέσα από το πρόγραμμα που αναπτύσσουν, η διαφοροποίησή τους από τα ιδιωτικά πολιτιστικά ιδρύματα, ο σχεδιασμός και οι στόχοι τους σε βάθος χρόνου, η σχέση με το κοινό τους, η προσέλκυση νέου κοινού, τα κοινωνικά τους προγράμματα. 5. Την ολοκληρωμένη **πολιτική υποστήριξης νέων δημιουργών και καλλιτεχνών, καλλιτεχνικών ομάδων και κυψελών δημιουργικής οικονομίας**, μέσα από μια σειρά συμπληρωματικών μεταξύ τους προγραμμάτων που θα περιλαμβάνουν υποτροφίες, ανταλλαγές, συμπράξεις, συμπαραγωγές, χρηματοοικονομικά εργαλεία, hubs, πλατφόρμες και προγράμματα εξωστρέφειας κ.ά. 6. Την εφαρμογή ενός σχεδίου διεθνών πολιτιστικών σχέσεων, με αφετηρία τις **πολιτισμικές συνέργειες**, στην κατεύθυνση των ευρύτερων ανταλλαγών και της εξωστρέφειας των δημιουργών και καλλιτεχνών. Οι δημόσιοι πολιτιστικοί οργανισμοί μπορούν να αποτελέσουν, μαζί με άλλες ανεξάρτητες πρωτοβουλίες, διαύλους επικοινωνίας και συνεργασιών, ανοίγοντας το πεδίο και υποστηρίζοντας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανεξάρτητες ομάδες, δημιουργούς και καλλιτέχνες σε σχέδια ανταλλαγών και συμπαραγωγών.

9 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

9.1 Η πολιτιστική κληρονομιά την περίοδο των μνημονίων

Στην περίοδο της κρίσης ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς απετέλεσε πεδίο άσκησης νεοφιλελεύθερης πολιτικής, η οποία προώθησε όρους της ελεύθερης αγοράς στη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων. Η πολιτιστική κληρονομιά αποσυνδέθηκε από τις κοινωνικές αξίες της και συνδέθηκε περιοριστικά με οικονομικές έννοιες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα μνημεία να αντιμετωπίζονται άλλοτε ως παράγων υπεραξίας και άλλοτε ως τροχοπέδη σε επενδυτικά προγράμματα. Στο στόχαστρο των νεοφιλελεύθερων πολιτικών τέθηκε ο δημόσιος χαρακτήρας της κτήσης και της διαχείρισης των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων. Ταυτόχρονα, ωστόσο, αναδύθηκαν φωνές ανάδειξης της κληρονομιάς της χώρας ως υπέρτατου κοινωνικού αγαθού, που μπορεί να αποτελέσει μια εναλλακτική πρόταση στην πορεία κοινωνικής και οικονομικής ανασυγκρότησης.

9.2 Η πολιτική του ΥΠΠΟΑ στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς

Την τελευταία τετραετία το Υπουργείο Πολιτισμού συμπεριέλαβε μια σειρά στρατηγικών επιλογών που αφορούσαν:

- α) Τη διασφάλιση της δημόσιας κτήσης και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς ως δημόσιου κοινωνικού αγαθού, αποκλεισμένων όλων των φορέων πλην του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ
- β) Τη χάραξη συνολικής στρατηγικής για τον αρχαίο πολιτισμό, κόντρα σε αποσπασματικές τακτικές που υπαγορεύονταν από ευκαιριακούς παραγοντισμούς
- γ) Την ανάδειξη του ρόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς, με όρους σεβασμού και αειφορίας, στον σχεδιασμό του χώρου, στο πλαίσιο των ιδιωτικοποιήσεων και των μεγάλων έργων, κόντρα σε αποικιοκρατικές λογικές
- δ) Την ομαλή εξέλιξη των αρχαιολογικών έργων προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης στο πλαίσιο της μνημονιακής δαιδαλώδους πολυνομίας
- ε) Την οργανική διασύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς με την κοινωνία
- στ) Την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως ενός κύριου στοιχείου πολιτιστικής διπλωματίας που συμβάλλει στην άρση της απομόνωσης της χώρας και την αποκατάστασή της στο διεθνές σκηνικό
- ζ) Τον εξορθολογισμό των εσόδων του ΤΑΠ και τη χρηστή διαχείρισή τους προς εξυπηρέτηση αρχαιολογικών σκοπών
- η) Την αποκατάσταση επισφαλών εργασιακών σχέσεων, σύμφωνα με αποφάσεις της Δικαιοσύνης, προς όφελος των υποστελεχωμένων και αποδεκατισμένων από τις προηγούμενες πολιτικές υπηρεσιών
- θ) Την αποκατάσταση της δημοκρατικότητας και της εργασιακής ειρήνης στη Διοίκηση, στον αντίποδα ρεβανσιστικών και ευνοιοκρατικών λογικών

10 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

10.1 Πολιτιστική Κληρονομιά ως οικονομικός παράγων

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ουσιώδη παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης με σημαντική συνεισφορά στον προϋπολογισμό της χώρας. Ο εξορθολογισμός της τιμολογιακής πολιτικής που εφαρμόστηκε το 2015 οδήγησε σε σημαντική αύξηση των εσόδων αναδεικνύοντας το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων ως κύριο οικονομικό παράγοντα. Η εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου βελτίωσε τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και απέτελεσε κύριο εργαλείο για την μείωση των διαφυγόντων κερδών.

10.2 Ταμείο Αρχαιολογικών πόρων

Ο πολιτισμός μπορεί να υπηρετήσει τη μετάβαση σε ένα καινοτόμο και εξωστρεφές παράδειγμα. Κύρια αναπτυξιακή διάσταση αποτελεί η πολιτιστική κληρονομιά, η οποία ως συγκριτικό πλεονέκτημα, μέσω κατάλληλων πολιτικών, θα συνεισφέρει προστιθέμενη αξία στην προσπάθεια ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας και της κοινωνίας. Ο εξορθολογισμός της τιμολογιακής πολιτικής και εν γένει των συνθηκών επισκεψιμότητας έχει αυξήσει τα έσοδα της χώρας διασφαλίζοντας σε μεγάλο βαθμό την αυτοχρηματοδότηση των λειτουργικών αναγκών και την ελάφρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ. Η εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της χώρας, με την εγκατάσταση πληροφοριακού συστήματος ηλεκτρονικής έκδοσης εισιτηρίων, ελέγχου των επισκεπτών και των εσόδων, θα συμβάλει έτι περαιτέρω στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των εσόδων. Παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στον εμπλουτισμό των πωλητήριων σημείων με ελκυστικά πωλητέα είδη, τόσο από γραφιστικής όσο και από τιμολογιακής πλευράς. Στην αναπτυξιακή διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς εμπίπτει και η αναδιοργάνωση του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, το οποίο έχει σχεδιαστεί να μετασχηματιστεί σε οργανισμό με σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές.

Οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μουσεία και τα μνημεία δεν αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένοι προορισμοί, αλλά συνδέονται με τον τουρισμό και τις τοπικές οικονομίες μέσω κατάλληλων συνεργειών, οι οποίες δημιουργούν έναν ειδικό δυναμισμό σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, αναδεικνύουν το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας και διαμορφώνουν ένα προϊόν υψηλής προστιθέμενης αξίας. Άμεσους στόχους των συνεργειών με τον τομέα του τουρισμού αποτελούν η άρση της εποχικότητας του τουρισμού και η διεύρυνση της τουριστικής περιόδου.

10.3 Απαλλοτριώσεις

Σημαντικές τομές προωθήθηκαν και στο πεδίο των απαλλοτριώσεων μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, όπου κατά το παρελθόν εφαρμόστηκαν πολιτικές παραγοντισμού προς εξυπηρέτηση συμφερόντων. Η αύξηση των εσόδων του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων μέσω του εξορθολογισμού της τιμολογιακής πολιτικής, της εφαρμογής του ηλεκτρονικού εισιτηρίου και της ενίσχυσης μηχανισμών διασφάλισης των δημοσίων εσόδων αποτέλεσε σημαντικό εργαλείο εξορθολογισμού των απαλλοτριώσεων, για την ολοκλήρωση των οποίων έγινε

προτεραιοποίηση βάσει χρονικών αντικειμενικών κριτηρίων. Με την εφαρμογή της νέας πολιτικής εξοφλήθηκαν οι οφειλές που εκκρεμούσαν επί δεκαετίες και έχει μπει σειρά στις υπόλοιπες υποθέσεις.

10.4 Πρόγραμμα κοινωνικών παροχών

- Το 2015 νομοθετήθηκε η μειωμένη κατά 50% τιμή εισιτηρίου στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της χώρας κατά τους χειμερινούς μήνες. Η νέα πολιτική μειωμένων τιμών εισιτηρίων εφαρμόστηκε προκειμένου να διευκολυνθεί η επίσκεψη των πολιτών σε αρχαιολογικούς προορισμούς έξι μήνες το χρόνο και να ενισχυθεί ο χειμερινός τουρισμός
- Στο ίδιο πλαίσιο πραγματοποιήθηκε επικαιροποίηση των κοινωνικών ομάδων με δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης ή μειωμένου εισιτηρίου σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Κατόπιν μελέτης διευρύνθηκαν σημαντικά οι κατηγορίες δικαιούχων ελεύθερας εισόδου στους οποίους εντάσσονται άνεργοι, εκπαιδευτικοί, δημοσιογράφοι, εικαστικοί, συμμετέχοντες στο κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης.

10.5 Η πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο των ιδιωτικοποιήσεων

Τι παραλάβαμε

Στο ασφυκτικό μνημονιακό περιβάλλον, με την προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων ως αντίδοτου στην οικονομική κρίση και την ταύτισή τους με τις επενδύσεις, εγκαινιάστηκαν νέα εργαλεία σχεδιασμού του χώρου (ΕΣΧΑΔΑ, ΕΣΧΑΣΕ) αποικιοκρατικής εμπνεύσεως, κατά παρέκκλιση των γενικών πολεοδομικών - χωροτακτικών και αρχαιολογικών διατάξεων. Η κανονικοποίηση ενός κατ' εξαίρεση σχεδιασμού, στο όνομα του "καλού επενδυτικού κλίματος", και η θεσμοθέτηση νομοθετικών ρυθμίσεων για τη διευκόλυνση και επιτάχυνση υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων, έθεσαν τα μνημεία σε καθεστώς real estate και την αρχαιολογική νομοθεσία στο περιθώριο.

Τι εφαρμόσαμε

Επαναφέραμε την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και συνταγματικής ισχύος κανόνων και αναδείξαμε το Υπουργείο Πολιτισμού σε ρυθμιστή στον σχεδιασμό του χώρου από την πρώτη στιγμή μέχρι τέλους. Με αυτήν την έννοια, προωθήσαμε την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στους στόχους οποιουδήποτε επιπέδου σχεδιασμού, συνδέοντας άρρηκτα τα ουσιώδη στοιχεία του πολιτιστικού περιβάλλοντος με τους θεμελιώδεις δημόσιους σκοπούς της βιώσιμης ανάπτυξης και της αειφορίας.

Κατά την προώθηση των παραπάνω σχεδίων το Υπουργείο Πολιτισμού έθεσε σε απόλυτη προτεραιότητα την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και την ολοκλήρωση των θεσμικών λειτουργιών, ώστε το κράτος να παρεμβαίνει θέτοντας το πλαίσιο των επενδύσεων, σεβόμενο το δικαίωμα πρόσβασης και χρήσης των μνημείων από όλους και το δικαίωμα διάσωσης και διατήρησης αυτών εις το διηνεκές.

Της έγκρισης κάθε χωρικού σχεδίου προηγήθηκε η κήρυξη και οριοθέτηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, όπως στο Ελληνικό, το Αφάντου Ρόδου, τον Πειραιά. Βασική πολιτική απόφαση αποτελεί η εξαίρεση των αδόμητων αρχαιολογικών ζωνών Α', των αρχαίων μνημείων και του άμεσου περιβάλλοντος τους

από τις μεταβιβάσεις της δημόσιας περιουσίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα, ο ναός του Απόλλωνα Ζωστήρα στον Αστέρα Βουλιαγμένης που εξαιρέθηκε από τη μεταβίβαση και την έκταση του επενδυτικού σχεδίου, όλα τα αρχαία μνημεία που αρχικά είχαν συμπεριληφθεί στο σχέδιο σύμβασης μεταβίβασης προς τον ΟΛΠ (COSCO), ενδεικτικά το Κονώνειο Τείχος, η Ηετιώνεια Πύλη, ο Τάφος του Θεμιστοκλή, περαιτέρω η αδόμητη ζώνη Α΄ στο Αφάντου Ρόδου και η εξαίρεσης του ναού του Ποσειδώνα στο Ποσειδί Χαλκιδικής. Αντιστοίχως, η χερσόνησος του Αγίου Κοσμά (Ελληνικό) προβλέπεται να διαμορφωθεί σε οργανωμένο επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο αποκλειστικής διαχείρισης από το Υπουργείο Πολιτισμού. Δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι εμποδίστηκε με κάθε θεσμικό τρόπο η περαιτέρω μεταβίβαση ακινήτων του Υπουργείου Πολιτισμού στην Πλάκα, που είχαν μεταβιβασθεί στο ΤΑΙΠΕΔ στα 2013-2014.

Οι παραπάνω πολιτικές στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς ασκήθηκαν υπό το βάρος στρεβλώσεων, καταστροφολογίας, απειλών και διαστροφών, αποτελώντας ένα πεδίο ισχυρών ιδεολογικών συγκρούσεων.

Η τήρηση των θεσμοθετημένων διαδικασιών εύκολα μεταφράστηκε σε εχθρότητα προς τις επενδύσεις, ενώ, από την άλλη, η ανάπτυξη των επενδύσεων φαίνεται να επιχειρήθηκε σε ένα άλλο επίπεδο, μακριά από την τήρηση ουσιαστικών και δικονομικών εγγυήσεων.

Η επανάκτηση των 2.330 μνημείων και ακινήτων του Υπουργείου Πολιτισμού

Στην επιβαλλόμενη πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων εφαρμόσαμε νέα αντίληψη για το τι είδους ακίνητα μπορούν να ενταχθούν σε καθεστώς μεταβίβασης και ιδιωτικοποίησης. Σύμφωνα με τη θέση μας, η ΕΤΑΔ και το Υπερταμείο ως ανώνυμες εταιρείες που λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και δεν σχετίζονται με τον δημόσιο τομέα είναι καθ' ύλην αναρμόδιες να ασκούν πράξεις διαχείρισης και διοίκησης σε πολιτιστικά αγαθά, που από τη φύση τους, εξυπηρετούν αποκλειστικώς δημόσιους σκοπούς σχετιζόμενους με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, αποκλειόμενης της υπαγωγής τους σε χαρτοφυλάκια που εξυπηρετούν αλλότριους σκοπούς και μάλιστα αποκλειστικά έκτακτους δημοσιονομικούς. Κατά το έτος 2011, η ΕΤΑΔ απέκτησε δικαίωμα διαχείρισης επί δημοσίων ακινήτων, ακολούθως δε και δικαίωμα κυριότητας, το χαρτοφυλάκιο με τα οποία μέχρι και σήμερα αρνείται να μας υποβάλει.

Αναγνωρίζοντας την υψηλή σημασία των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων, των μουσείων και εν γένει των ακινήτων της πολιτιστικής κληρονομιάς ως υπέρτατων κοινωνικών αγαθών, που τελούν διαχρονικά de jure και de facto υπό την αποκλειστική διοίκηση και διαχείριση του Υπουργείου Πολιτισμού κατά Συνταγματική επιταγή, κινητοποιήσαμε τις Υπηρεσίες του Υπουργείου για τον έλεγχο των των 10.119 ακινήτων του Ελληνικού Δημοσίου, που διαλαμβάνονται στην υπ' αρ. 86/18.06.2018 απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΦΕΚ 2317 Β΄ 2018), συλλαμβάνοντας και υλοποιώντας ειδική προς τούτο μεθοδολογία. Οι Υπηρεσίες, συντονισμένα ανταποκρίθηκαν και ταυτοποίησαν 2.330 ακίνητα που βρίσκονταν υπό καθεστώς εξαίρεσης από τη μεταβίβαση.

Ακολούθως, με την έκδοση της απόφασης του ΚΥΣΟΙΠ και του Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ 55 και 57 Β΄ 2019), κατόπιν ενεργειών του Υπουργείου Πολιτισμού, το τελευταίο

ανέκτησε τα παραπάνω μνημεία και ακίνητα, τα οποία παρέμειναν δημόσια αγαθά, αποδεικνύοντας την πεποίθηση της κυβέρνησης ότι η πολιτιστική μας κληρονομιά είναι αδιαπραγμάτευτη και τελεί εκτός πάσης συναλλαγής.

Η πεποίθηση αυτή δεν αποτελεί απλή διακηρυκτική αρχή, αλλά τέθηκε και σε νομοθετική βάση και αποφασίστηκε η θεσμική θωράκιση της πολιτιστικής κληρονομιάς έναντι ενδεχόμενου μελλοντικού κινδύνου ιδιωτικοποίησης, όπως αποτυπώθηκε στην ιστορική τροποποίηση του αρχαιολογικού νόμου.

Παρακαταθήκη - Προοπτικές

Με μια εύγλωττη και ισχυρή παρακαταθήκη, κόντρα στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, διασφαλίζονται μια για πάντα όλα τα μνημεία από τον κίνδυνο ιδιωτικοποίησής τόσο της κυριότητας και όσο και της διαχείρισής τους. Η συνταγματικής περιωπής συμπλήρωση του αρχαιολογικού νόμου (άρθρο 7, ν. 3028) -που βρήκε συμπαράστατες στη Βουλή κι από άλλα κόμματα, ενώ σε άλλους προκάλεσε εμφανή αμηχανία όπως δηλώνει ένα “παρών”, πλην κανείς δεν τόλμησε να καταψηφίσει- θωρακίζει το ιδιοκτησιακό και διαχειριστικό δικαίωμα του κράτους επί των μνημείων, ανεξαρτήτως χρονολόγησής τους (μέχρι τούδε εκτός συναλλαγής ετίθεντο μόνο τα προ του 1453 ακίνητα μνημεία) και επί των εν γένει ακινήτων που κατέχει το Υπουργείο Πολιτισμού (όχι μνημείων), θέτοντάς τα εκτός πεδίου συναλλαγών. Η οπτική μας επικεντρώθηκε στην κοινωνική σημασία τους ως πολιτιστικών αγαθών και στην ενίσχυση του δικαιώματος ισότιμης πρόσβασης απάντων, τόσο των νυν όσο και των μελλοντικών γενεών, έναντι των οποίων ευθυνόμαστε. Επομένως, στο πλαίσιο του σύγχρονου κοινωνικού κράτους, το παραπάνω ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα αποτελεί την άλλη όψη της υποχρέωσης της Πολιτείας. Διασαφηνίζεται ότι τη διαχείριση ουδείς άλλος μπορεί πλέον να ασκεί πλην Δημοσίου, δηλαδή του κεντρικού κράτους και ΝΠΔΔ, αποκλεισμένων φορέων και εταιρειών (ΤΑΙΠΕΔ, ΕΤΑΔ κ.α.) και ταυτόχρονα αποκλειόμενης της υπαγωγής τους σε χαρτοφυλάκια που εξυπηρετούν αλλότριους σκοπούς.

Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 7 του αρχαιολογικού νόμου 3028/2002 καταλαμβάνει τα ακίνητα μνημεία που χρονολογούνται και μετά το 1453 και έως το 1830, εφόσον ανήκουν κατά κυριότητα ή νομή στο Δημόσιο και τα λοιπά ακίνητα που εξυπηρετούν την πολιτιστική κληρονομιά, τα οποία θέτει εκτός συναλλαγής, τα καθιστά ανεπίδεκτα μεταβίβασης, χρησικτησίας και κατάσχεσης, και η διοίκηση και διαχείρισή τους ασκείται από το Δημόσιο. Εκτός συναλλαγής τίθενται και τα νεώτερα ακίνητα μνημεία, τα οποία ανήκουν κατά κυριότητα ή νομή στο Δημόσιο και η αιτία κτήσης ή η χρήση τους ή η διοίκηση και διαχείρισή τους ασκείται από το Υπουργείο Πολιτισμού προς εξυπηρέτηση των δημόσιων σκοπών του, καθώς και οι υποδομές του Υπουργείου, δηλαδή, όλα τα ακίνητα στα οποία στεγάζονται μουσεία, αρχαιολογικές συλλογές, αποθήκες αρχαιοτήτων και εν γένει ακίνητα που εξυπηρετούν δημόσιους σκοπούς που συνάπτονται με την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Οι προσθήκες αυτές στο άρθρο 7 του Ν. 3028/2002 που θωρακίζουν θεσμικά την κυριότητα και την διαχείριση των ακινήτων της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σύνολό τους αποτελούν ριζοσπαστική πολιτική και ιδεολογική παρακαταθήκη και ιστορική νομοθεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, στον αντίποδα ιδιωτικοποιήσεων και οικονομίστικης αντίληψης αγαθών που προωθείται από τις άλλες νεοφιλελεύθερες

πολιτικές.

Εξάλλου, όλες οι παραπάνω προωθούμενες πολιτικές σεβασμού των ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων, κατά τη φάση των προωθήσεων χωρικών σχεδίων αξιοποίησης δημοσίων ακινήτων, που εφαρμόστηκαν τα τελευταία έτη από την κυβέρνηση, αποτελούν επίσης ιδεολογική και πολιτική παρακαταθήκη. Ο παρεμβατικός και ρυθμιστικός ρόλος του κράτους ως εγγυητή της τήρησης των διαδικασιών στον αντίποδα της αποκλειστικότητας των νόμων της αγοράς αποτελεί ειδοποιό διαφορά στην άσκηση πολιτικής και ουσιαστικό διακύβευμα. Συνακολούθως, η αποκατάσταση της διευρυμένης έννοιας του δημοσίου συμφέροντος και η επαναφορά της Συνταγματικότητας δεν μπορεί παρά να βρίσκεται στον προγραμματισμό της επόμενης μέρας. Η σταδιακή αποσυμπίεση της Διοίκησης από λογής αλλότρια συμφέροντα και η διάχυση του παραπάνω πνεύματος ανεμπόδιστης υπεράσπισης του δημοσίου συμφέροντος αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στην επίτευξη της εμπέδωσης της δημοκρατίας και της ελευθερίας.

10.6 Αρχαιότητες και Μεγάλα Έργα

Η αρχαιολογική εμπλοκή των μεγάλων έργων δεν αντιμετωπίστηκε ευκαιριακά και αποσπασματικά, αλλά ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στη διαμόρφωση συνθηκών ομαλής εξέλιξης των αρχαιολογικών έργων στο πλαίσιο μεγάλων έργων με όρους που διασφαλίζουν την προστασία και ανάδειξη των αρχαιοτήτων και την ολοκλήρωση των τεχνικών έργων.

Η περίπτωση του ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στον αντίποδα της προηγούμενης διαχείρισης του ζητήματος του ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, η οποία στηριζόταν στο κατασκευασμένο δίλημμα «ΜΕΤΡΟ Ή ΑΡΧΑΙΑ», το 2015, ως αποτέλεσμα πολιτικής βούλησης, αποφασίστηκε η διατήρηση των αρχαιοτήτων παράλληλα με την κατασκευή και λειτουργία του έργου. Καταλυτική υπήρξε η συμβολή του Δημάρχου Θεσσαλονίκης, κ. Μπουτάρη. Έτσι, σε συνθήκες ειλικρινούς συνεργασίας των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ με τους υπευθύνους και τους μελετητές του ΜΕΤΡΟ βρέθηκε η τεχνική λύση για την αρμονική συνύπαρξη των αρχαιοτήτων με το μετρό. Οι αρχαιότητες που ανασκάφηκαν στα εργοτάξια του σταθμού Βενιζέλου και Αγ. Σοφίας αναγνωρίστηκαν ως μνημειακά σύνολα που διατηρούν την αυθεντικότητα ιστορικών φάσεων της πόλης της Θεσσαλονίκης, μοναδικής για την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Οι αρχαιότητες αυτές μαζί με τα παρακείμενα μνημεία αντιμετωπίστηκαν ως μια αισθητική και λειτουργική ενότητα με δυναμικές διαμόρφωσης του δημόσιου αστικού χώρου στην καρδιά της Θεσσαλονίκης. Με αυτό τον τρόπο, επινοήθηκαν ιδιαίτερες τεχνικές λύσης κατασκευής των σταθμών με ταυτόχρονη διατήρηση της αυθεντικότητας των μνημειακών συνόλων, οι οποίες εφαρμόζονται και κατά γενική ομολογία, τόσο της τοπικής κοινωνίας, όσο και του τεχνικού κόσμου, έχει ήδη κεντρίσει το παγκόσμιο ενδιαφέρον κατατάσσοντας το ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ως ένα από τα πλέον παγκοσμίως ενδιαφέροντα υπόγεια συστήματα σταθερής τροχιάς σε πόλεις.

Βαίνοντας προς την ολοκλήρωση του έργου του μετρό, είναι πλέον διασφαλισμένο ότι η Θεσσαλονίκη θα αποκτήσει μετρό και θα διατηρήσει τα αρχαία τεκμήρια του ιστορικού παρελθόντος της. Σε αυτό δεν χωρεί πιασωγύρισμα. Οποιοσδήποτε θελήσει να αμφισβητήσει τον προγραμματισμό αυτόν, θέτει υπό αμφισβήτηση τη λειτουργία

του ίδιου του έργου.

Αρχαιολογική Αυτεπιστασία

Η αρχαιολογική αυτεπιστασία υποστηρίχθηκε σθεναρά, αναγνωρίστηκε και ενισχύθηκε στον τελευταίο νόμο περί δημοσίων συμβάσεων, και μάλιστα εντός των μνημονιακού πλαισίου, ως μέθοδος διενέργειας δημόσιου έργου, προς διασφάλιση του ειδικού χαρακτήρα των αρχαιολογικών έργων (άρθρο 177 του Ν. 4412/2016). Παράλληλα νομοθετικές πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν για την ένταξη της αρχαιολογικής διερεύνησης στο πλαίσιο των πρόδρομων εργασιών προετοιμασίας των μεγάλων δημοσίων έργων (παράγραφος 2, περίπτωση β του άρθρου 49 του Ν. 4412/2016) Συνεπεία των παραπάνω, η αρχαιολογική έρευνα αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη χωροθέτηση δημοσίων έργων με όρους προστασίας των μνημείων, αλλά και οι εργασιακές συνθήκες διασφαλίζονται κόντρα σε εργολαβικά συμφέροντα.

11 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Την τελευταία τετραετία εντάθηκε η οργάνωση περιοδικών εκθέσεων στις σύγχρονες μητροπόλεις του εξωτερικού, καθιερώνοντας μια νέα περίοδο πολιτιστικής διπλωματίας, κατά την οποία ο ελληνικός πολιτισμός τίθεται στο επίκεντρο των παγκόσμιων πολιτιστικών δρώμενων αναδεικνύοντας τις αρχές και τα ιδεώδη του ελληνικού πολιτισμού ως πανανθρώπινες και διαχρονικές αξίες.

11.1 Διεθνείς εκθέσεις

Η πολιτιστική διπλωματία αποτελεί παράγοντα αναπτυξιακής προοπτικής με οφέλη σε πολλαπλά επίπεδα. Η πολιτισμική διεξόδου στο εξωτερικό καθιστά αντιληπτές τις αξίες της χώρας στους άλλους λαούς, τις ηθικές που έχουν αναπτυχθεί διαχρονικά και αντανάκλα το αξιακό σύστημα των πολιτών της. Ιδιαίτερα στην περίοδο της κρίσης, η πολιτιστική διπλωματία αναγνωρίστηκε ως κύριος παράγοντας αποκατάστασης της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό και σημαντικό εργαλείο για την άρση απομόνωσης της χώρας και τη διατήρηση της στο διεθνές γίγνεσθαι.

Σημαντικές στιγμές των δράσεων διεθνούς εξωστρέφειας της πολιτιστικής κληρονομιάς απετέλεσαν: α) η έκθεση «The Greeks. Agamemnon to Alexander the Great», με την οποία παρουσιάστηκαν περισσότερα από 500 αριστουργήματα της ελληνικής τέχνης στο Μόντρεαλ, την Οττάβα, το Σικάγο την Ουάσιγκτον, (The National Geographic Museum) και τη Σεούλ, με ομολογουμένως ιδιαίτερη επιτυχία, τόσο σε επίπεδο προσελεύσεων, όσο και απήχησης, β) οι δύο μεγάλες περιοδικές εκθέσεις στην Ιαπωνία, η έκθεση "A Journey to the Land of Immortals - Treasures of Ancient Greece" στο National Museum of Tokyo, στο Nagasaki Prefectural Art Museum και στο Kobe City Museum, με την οποία παρουσιάστηκαν 450 αρχαία αντικείμενα από όλη την ελληνική επικράτεια που καλύπτουν όλες τις περιόδους από την Νεολιθική Εποχή μέχρι και τους Ελληνιστικούς Χρόνους και η έκθεση «The Golden Legend» στο National Museum of Western Art του Τόκιο, στο Miyagi Museum of Art και στο Aichi Prefectural Museum of Art στη Nagoya, με την οποία παρουσιάστηκαν 147 εκθέματα από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, γ) στο πλαίσιο του έτους ελληνορωσικής φιλίας το 2016, πραγματοποιήθηκαν συντονισμένες πολιτιστικές δράσεις με ανταλλαγή εκθέσεων: στο κρατικό Ιστορικό Μουσείο Μόσχας διοργανώθηκε έκθεση

με τίτλο «Gods and Heroes» αφιερωμένο στους αρχαίους θεούς και ήρωες, στο μουσείο Ερμιτάζ πραγματοποιήθηκε έκθεση για το Βυζάντιο «Byzantium through the Centuries», ενώ στην έκθεση «Genii Loci. Ελληνική Τέχνη από το 1930 έως σήμερα» παρουσιάστηκαν σημαντικές πτυχές της νεώτερης και σύγχρονης ελληνικής εικαστικής δημιουργίας συνδεδεμένες με την έννοια του τόπου ως πεδίου αισθητικής, καλλιτεχνικής και ευρύτερα πολιτισμικής αναζήτησης. Αντίστοιχα στην Ελλάδα εκτέθηκαν εντυπωσιακά εκθέματα του Θεάτρου Μπολσόι στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, ενώ στο Χριστιανικό και Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών παρουσιάστηκε η έκθεση «Ερμιτάζ: Πύλη στην Ιστορία», με εμβληματικά αριστουργήματα του μουσείου Ερμιτάζ. Στην ίδια κατεύθυνση, το 2017 χαρακτηρίστηκε έτος «Ελλάδας-Κίνας», στο πλαίσιο της οποίας παρουσιάστηκε στο μουσείο της Απαγορευμένης Πόλης η έκθεση για το ναυάγιο των Αντικυθήρων, και στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης φιλοξενήθηκε έκθεση με αντικείμενα από τα αυτοκρατορικά διαμερίσματα του αυτοκράτορα Qianlong. Και οι δύο εκθέσεις ανέδειξαν τον ελληνικό και τον κινέζικο πολιτισμό ως πυλώνες του παγκόσμιου γίγνεσθαι.

11.2 Νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη μείωση του κόστους των εκθέσεων

Ανασταλτικός παράγοντας για τη διοργάνωση περιοδικών εκθέσεων που αντιμετωπίστηκε επιτυχώς ήταν το υπέρογκο κόστος που απαιτείται για την ασφάλιση των κινητών μνημείων και εν γένει πολιτιστικών αγαθών που μετακινούνται προκειμένου να εκτεθούν. Και τούτο διότι το ασφαλιστικό κόστος είναι ιδιαίτερο υψηλό (20-30% του συνόλου προϋπολογισμού της έκθεσης) και συχνά καθίσταται απαγορευτικό για την ανάληψη της διοργάνωσης των εκθέσεων, ιδίως μετά την υπερβολική αύξηση του κόστους των ασφαλίσεων, συνεπεία των γεγονότων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2011. Με αυτόν τον τρόπο επιβαρυνόταν ο προϋπολογισμός του κράτους ή των Δημόσιων Μουσείων για καταβολή ασφαλίσεων, και μάλιστα δυσανάλογα σε σχέση με την καταβαλλόμενη από την εταιρεία αποζημίωση σε περίπτωση φθοράς ή απώλειας. Με γνώμονα τα παραπάνω, θεσμοθετήθηκε (αρ. 64 ν. 4481/2017, που προσθέτει αρ. 45Α στον ν. 3028/2002) το σύστημα της «κρατικής εγγύησης», όπως και στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη. Με το σύστημα αυτό, οριοθετείται το νομικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο, σε περιπτώσεις φθοράς ή απώλειας ενός αντικειμένου, που το μουσείο της χώρας αυτής δανείζεται από μουσείο άλλης ή και της ίδιας, το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη για τους κινδύνους που σχετίζονται με τη μετακίνηση των εκθεμάτων, πρόκειται περισσότερο για τη χορήγηση μιας εγγύησης για την ασφάλεια των εκθεμάτων παρά για καταβολή πραγματικής αποζημίωσης, η οποία καταβάλλεται μόνο σε περιπτώσεις φθοράς ή απώλειας, οι οποίες είναι ολιγάριθμες. Συνεπώς, με τον παραπάνω θεσμό, περιορίζονται δραστικά οι ασφαλιστικές δαπάνες, μειώνεται ο προϋπολογισμός των εκθέσεων, διευκολύνεται ο δανεισμός των αντικειμένων, ενθαρρύνονται οι πολιτιστικές συναλλαγές και κυρίως μειώνεται σημαντικά η δαπάνη, εφόσον ο κίνδυνος επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου είναι εξαιρετικά περιορισμένος.

11.3 Διεθνείς Πρωτοβουλίες για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών

Σημαντικές πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν για την προστασία των πολιτιστικών

αγαθών σε διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο της Επικουρικής Επιτροπής για τη Σύμβαση της UNESCO 1970 (subsidiary committee) αρμόδια για την εποπτεία της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών από την παράνομη διακίνηση, η προεδρία της οποία ανατέθηκε έως το 2017 στην Ελλάδα, διοργανώθηκαν διεθνείς συναντήσεις με εκπροσώπους των χωρών μελών και ειδικούς εμπειρογνώμονες και εμπλεκόμενους με ατζέντα την καταγραφή των σχετικών ζητημάτων.

Στο ίδιο πνεύμα και με ελληνική πρωτοβουλία τον Δεκέμβριο του 2015 στο Παρίσι πραγματοποιήθηκε σύμπραξη της Επικουρικής Επιτροπής για τη Σύμβαση της UNESCO 1970 (παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών) και της Επιτροπής της Σύμβασης της Χάγης (προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίοδο πολέμου). Κατά τις εργασίες της σύμπραξης αυτής και υπό το βάρος των εξελίξεων του Ισλαμικού κράτους, διαπιστώθηκε και ταυτόχρονα αναγνωρίστηκε ότι σε περιόδους πολέμου η πολιτιστική κληρονομιά και τα πολιτιστικά αγαθά εν γένει πλήττονται τόσο από την βαρβαρότητα των εχθροπραξιών, όσο και από την παράνομη διακίνηση, η οποία ευνοείται υπό συνθήκες πολέμου.

Παράλληλα και σύμφωνα με τις διατάξεις-κατευθύνσεις της απόφασης 2199 του ΟΗΕ, αλλά και παρόμοιων κατευθύνσεων της UNESCO, συστάθηκε μητρώο ειδικών εμπειρογνομόνων, οι οποίοι θα συμμετέχουν σε αποστολές της UNESCO σε εμπόλεμες περιοχές, με αντικείμενο την προστασία αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών από καταστροφή και παράνομη διακίνηση.

Η χώρα δια στόματος Πρωθυπουργού στη διεθνή συνάντηση του Αμπού Ντάμπι δήλωσε την προθυμία της να αποτελέσει ασφαλή προσωρινό σταθμό φιλοξενίας πολιτιστικών αγαθών από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση.

12 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΣΠΑ

12.1 Ολοκλήρωση ΕΣΠΑ 2007-2013

Αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων της η νέα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού έδωσε προτεραιότητα στην ολοκλήρωση του ΕΣΠΑ 2007-2013. Άμεσα αποτιμήθηκαν τα έργα και διαπιστώθηκε ότι εμβληματικά έργα δεν είχαν ολοκληρωθεί επί των ημερών της προηγούμενης κυβέρνησης εντός των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων, δημιουργώντας ερωτηματικά ως προς τη διαχείρισή τους. Αναπτύχθηκε συντονισμός με τα συναρμόδια Υπουργεία και τα έργα αυτά χαρακτηρίστηκαν είτε ως μεταφερόμενα είτε ως συνεχιζόμενα - έργα phasing. Για τα έργα αυτά εξασφαλίστηκε η ομαλή συνέχισή τους και η ένταξη τους στο νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 στα τέλη της χρονιάς. Παράλληλα, κατεβλήθη προσπάθεια για την επιτάχυνση της υλοποίησής τους με όρους διαφάνειας και εντός του νομικού και συμβατικού πλαισίου των έργων. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα ανολοκλήρωτων από την προηγούμενη περίοδο έργων, προκειμένου να αποφευχθεί κίνδυνος απένταξης και επιστροφής των συνολικών ποσών με σοβαρότατη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού τη δεδομένη δημοσιονομική συγκυρία, η επιλογή της χρηματοδότησης της ολοκλήρωσης έργων από εθνικούς πόρους ήταν μονόδρομος. Όλα τα υπόλοιπα έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013 ολοκληρώθηκαν με επιτυχία. Μάλιστα κατά το διαχειριστικό κλείσιμο των έργων της προηγούμενης περιόδου διαπιστώθηκε απορροφητικότητα πόρων της τάξης του 98%, κόντρα στην κινδυνολογία και

καταστροφολογία που αναπτύχθηκε λόγω των περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων. Ολοκληρώθηκαν 398 έργα και απορροφήθηκαν 480 εκατ. €.

12.2 ΕΣΠΑ 2014-2020

Παράλληλα, υπήρξε μεγάλη προπαρασκευή στην ένταξη νέων έργων στο ΕΣΠΑ 2014-2020. Το Υπουργείο Πολιτισμού συνεργάστηκε με τα συναρμόδια Υπουργεία στην κατεύθυνση ένταξης έργων πολιτισμού, ως εμβληματικών έργων που αναδεικνύουν την ιστορική φυσιογνωμία της χώρας και θα συμβάλουν στην ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών, τόσο κατά τη φάση κατασκευής, όσο και λειτουργίας τους. Σε πρώτη φάση ολοκληρώθηκε η διαδικασία ολοκλήρωσης των έργων 2007-2013 με τη συνεργασία του Υπουργείου με τις Περιφέρειες και τους διαχειριστές των τομεακών προγραμμάτων και εν συνεχεία εκδόθηκαν αντίστοιχες προσκλήσεις, στο πλαίσιο των οποίων έχει ήδη ενταχθεί ικανός αριθμός έργων και αναμένεται και η ένταξη και άλλων έργων.

Κατά τη φάση του σχεδιασμού της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, και συγκεκριμένα κατά τα έτη 2012-2014 δεν προβλέφθηκαν ξεχωριστά και σαφώς διακριτά κονδύλια για τον τομέα του Πολιτισμού. Έτσι στο τρέχον ΕΣΠΑ ο Τομέας του Πολιτισμού δεν διαθέτει ξεχωριστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ούτε και εκχωρημένα χρηματικά ποσά από άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα, αν και είναι σαφές ότι ο τομέας του Πολιτισμού διατρέχει οριζόντια όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα. Το γεγονός αυτό αποδυνάμωσε τον συντονιστικό ρόλο του ΥΠΠΟΑ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς η ένταξη έργων σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία αποτελεί πλέον αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τις Διαχειριστικές Αρχές κυρίως των Περιφερειών και οι εντάξεις συνδέονται άμεσα με τις προσκλήσεις των Περιφερειών. Σε αυτό το πλαίσιο το Υπουργείο Πολιτισμού κατέβαλε καθημερινά εργώδη προσπάθεια για την εξασφάλιση πόρων τόσο από το Υπουργείο Ανάπτυξης και τις Περιφέρειες, όσο και από άλλους οριζόντιους τομείς της Ανάπτυξης, της Έρευνας, των ΤΠΕ, της Εκπαίδευσης, της Ανάπτυξης και της ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας. Έχει ήδη ενταχθεί μεγάλος αριθμός (200 περίπου) έργων προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και μουσείων, με ποιοτικά κυρίως κριτήρια – και όχι ποσοτικά- που αντιστοιχούν σε περίπου 250 εκατ. €, ενώ θα ενταχθούν και άλλα αρχαιολογικά έργα σύμφωνα με τις προσκλήσεις που αναμένεται να δημοσιευθούν. Από τη μέχρι σήμερα συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού με τις Περιφέρειες έχουν εξασφαλιστεί μεγάλα ποσά για την εκτέλεση έργων προστασίας και ανάδειξης μνημείων, χώρων και μουσείων με την ένταξη των έργων υπό την αρχαιολογική Υπηρεσία, της οποίας η τεχνογνωσία αναγνωρίζεται τόσο σε επίπεδο φυσικού έργου όσο και σε επίπεδο διαχειριστικής επάρκειας.

Εμβληματικές νομοθετικές πρωτοβουλίες αναλήφθηκαν για την διασφάλιση των αρχαιολογικών έργων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Στο πλαίσιο αυτό επικαιροποιήθηκε το Προεδρικό Διάταγμα για τη μελέτη και την εκτέλεση των αρχαιολογικών έργων (Π.Δ. 24/2019). Παράλληλα θεραπεύτηκε η απουσία της σύμφωνης γνώμης για την εκτέλεση αρχαιολογικών έργων από τρίτους με τον νόμο 4355/2015 (άρθρο 11), ο οποίος ορίζει ως προαπαιτούμενη την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Πολιτισμού προς εξασφάλιση ποιοτικών όρων στα έργα επί μνημείων.

Πρέπει επίσης να τονιστεί ο μεγάλος αριθμός Προγραμματικών Συμβάσεων, πλέον

των 200, που συνάπτει το Υπουργείο Πολιτισμού με τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για έργα Πολιτισμού σε όλη την επικράτεια.

12.3 Πολιτική προπαρασκευής για την επόμενη προγραμματική περίοδο

Σημαντικές είναι και οι ενέργειες που προωθήθηκαν για την προετοιμασία των έργων πολιτισμού την επόμενη προγραμματική περίοδο με συνθήκες που θα διασφαλίσουν τα αρχαιολογικά έργα. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκε ενδεδειγμένος στρατηγικός σχεδιασμός και τέθηκαν οι προτεραιότητες για την ωρίμανση έργων σε σημαντικά μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Κινήθηκαν οι διαδικασίες για την εξασφάλιση ποσού της τάξης των 15 εκ. ευρώ για την εκπόνηση 97 μελετών ωρίμανσης, ώστε να υπάρχει εγκαίρως ετοιμότητα για την ένταξη των αντίστοιχων έργων στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Παράλληλα, το τελευταίο διάστημα κατά το οποίο σχεδιάζεται η αρχιτεκτονική της επόμενης προγραμματικής περιόδου (επόμενο ΕΣΠΑ) το Υπουργείο Πολιτισμού θέτει επιτακτικά τη νομοθέτηση αυτόνομης χρηματοδότησης του Υπουργείου Πολιτισμού είτε με ειδικό πρόγραμμα είτε με υποπρογράμματα.

13 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗΣ

Την τελευταία τετραετία προωθήθηκαν από την κυβέρνηση άμεσα διαδικασίες αποκατάστασης αδικιών επί εργαζομένων από την προηγούμενη συγκυβέρνηση και στελέχωσης των αποδεκατισμένων, από τις προηγούμενες πολιτικές, των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και των εποπτευομένων φορέων του. Άμεσα επέστρεψαν όλοι οι εργαζόμενοι που είχαν τεθεί σε διαθεσιμότητα από την προηγούμενη κυβέρνηση, ενώ τοποθετήθηκαν 165 άτομα ΙΔΟΧ, οι οποίοι ήταν σε εκκρεμότητα από το 2010, ενώ είχε κριθεί η μετατροπή των συμβάσεών τους στη βάση της αληθούς σχέσης αορίστου χρόνου που τους συνέδεε με το ΥΠΠΟΑ. Επίσης, με νομοθετική διάταξη (ΦΕΚ 1106/2016) καθορίστηκε 18 χρόνια μετά (!) η διαδικασία διορισμού των επιτυχόντων του γραπτού διαγωνισμού από το ΑΣΕΠ με την 8/1997 προκήρυξη. Επίσης, με πρωτοβουλία του ΥΠΠΟΑ συμπληρώθηκε ο ν. 4326/2015, με αποτέλεσμα όλοι οι εργαζόμενοι του ΟΔΙΕ που είχαν αναγνωρισμένες συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου μετατάχθηκαν σε εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και σε ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού ανάλογα με τις ειδικότητές τους, με πλήρη αναγνώριση των εργασιακών τους κεκτημένων.

Παράλληλα, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Πολιτισμού, προωθήθηκε τροπολογία στον νόμο 4440/2016 (ΦΕΚ 224/Α), άρθρο 47, στην οποία προβλέπεται η δυνατότητα παραίτησης του Υπουργείου από τα ένδικα μέσα κατά δικαστικών αποφάσεων εργατικών διαφορών που αναγνωρίζουν εργασιακή σχέση αορίστου χρόνου με συμβασιούχους, υπό την προϋπόθεση ειδικής αιτιολόγησης ως προς την αναγκαιότητα ασφάλειας και εύρυθμης λειτουργίας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων. Με τη διάταξη αυτή, αποκαθίσταται το πραγματικό καθεστώς της εργασιακής σχέσης και υποχρεώνεται η Διοίκηση να συμμορφωθεί προς τις δικαστικές αποφάσεις, εξυπηρετώντας τις πάγιες και διαρκείς ανάγκες του Υπουργείου Πολιτισμού ιδιαίτερα για τη διασφάλιση της φύλαξης των αρχαιολογικών χώρων, και

των μνημείων, χωρίς επιβάρυνση του προϋπολογισμού, καθώς επρόκειτο μέχρι τότε για υπαλλήλους ορισμένου χρόνου.

Οι ενέργειες αυτές εμφορούνταν από την πολιτική βούληση τόσο για την αποκατάσταση της νομιμότητας και των αδικιών, που είχαν θέσει σε ομηρία τους εργαζομένους και ταυτόχρονα ενίσχυσης των θεσμικών οργάνων του κράτους μέσω της διασφάλισης υπαλληλικού δυναμικού και όλα αυτά στο εχθρικό ως προς τις προσλήψεις μνημονιακό πλαίσιο που αποδυνάμωσε τα προηγούμενα χρόνια τις υπηρεσίες του κράτους.

14 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΟΜΑΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

- Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην εξασφάλιση συνθηκών ομαλής λειτουργίας των επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων. Στο πλαίσιο αυτό προωθήθηκαν εγκαίρως ενέργειες πρόσληψης μόνιμου φυλακτικού προσωπικού (φύλακες και νυχτοφύλακες) κατ' έτος για την έκδοση της απαιτούμενης Π.Υ.Σ. Ταυτόχρονα διαδικασίες προωθήθηκαν για την πρόσληψη τακτικού προσωπικού καίριων ειδικοτήτων.
- Οι Κεντρικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ υπό τον συντονισμό της πολιτικής του ηγεσίας διασυνδέθηκαν με τις κατά τόπους Υπηρεσίες, οι οποίες έθεταν τις προτεραιότητες και τους προγραμματισμούς τους εγκαίρως. Διαμορφώθηκαν συνθήκες συνεργασίας, με αποτέλεσμα τα σχετικά αιτήματα χρηματοδότησης να υποβάλλονται αμέσως και να εξασφαλίζονται οι σχετικές χρηματοδοτήσεις εγκαίρως. Σημειώνεται ότι τα τελευταία έτη οι λογαριασμοί των υπηρεσιών τροφοδοτήθηκαν από πολύ νωρίς με αποτέλεσμα να εκτελείται απρόσκοπτα το έργο, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στα υψηλά ποσοστά απορροφητικότητας.

15 ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

- Σε επίπεδο λειτουργίας της Υπηρεσίας, η νέα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου έθεσε σε προτεραιότητα την αποτίμηση εφαρμογής του οργανογράμματος του 2014 και την επεξεργασία ενός νέου οργανογράμματος στηριγμένου και στα αιτήματα των Υπηρεσιών. Κύριους άξονες για το σχεδιασμό της πρότασης αποτέλεσαν η ενίσχυση των θεσμικών λειτουργιών, η αποπολιτικοποίηση της δημόσιας διοίκησης, η άρση αλληλοεπικαλύψεων αρμοδιοτήτων και η αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας που επιτάθηκε από την πολυνομία των τελευταίων ετών. Στο τέλος του 2016 ολοκληρώθηκε η επεξεργασία και τροποποιήθηκε ο Οργανισμός με κύρια στοιχεία την αύξηση των θέσεων εργασίας με την αύξηση νέων και σύγχρονων ειδικοτήτων, τη συγκρότηση νέων Τμημάτων, στις Κεντρικές και Περιφερειακές Υπηρεσίες, όπως τα Τμήματα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων σε όλα τα Δημόσια Μουσεία, την αύξηση του αριθμού των Δημόσιων Μουσείων, την ίδρυση νέας Εφορείας Αρχαιοτήτων εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων, ενώ εμβληματική υπήρξε η δημιουργία αυτοτελούς Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης με αρμοδιότητες επί της αρχαιοκαπηλίας και της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών.

- Αναγνωρίζοντας ότι κύριος παράγοντας επίτευξης των στρατηγικών επιλογών στον τομέα της δημόσιας διοίκησης είναι η κατάληψη θέσεων ευθύνης από ικανά στελέχη της Υπηρεσίας, δρομολογήθηκαν ενέργειες διασφάλισης αντικειμενικών κριτηρίων αξιολόγησης. Σε αυτή την κατεύθυνση ολοκληρώθηκε η κατάταξη των υπαλλήλων σε ειδικότητες, ώστε να είναι δυνατή η συμμετοχή τους στις διαδικασίες κρίσεων, ενώ προς ολοκλήρωση βαίνουν και οι διαδικασίες αναγνώρισης προϋπηρεσίας, στην κατεύθυνση ικανοποίησης του κοινού περί δικαίου αισθήματος των υπαλλήλων, διαμόρφωσης συνθηκών ίσης μεταχείρισης και ισονομίας της Διοίκησης και ταυτόχρονα διεύρυνσης της βάσης επιλογής των ικανότερων για την κατάληψη θέσεων ευθύνης.
- Μεγάλη σημασία για την ομαλή λειτουργία των Υπηρεσιών είναι η αντιμετώπιση του στεγαστικού ζητήματος. Συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας επικαιροποίησης της καταγραφής των στοιχείων ακίνητης περιουσίας του ΥΠΠΟΑ με σκοπό την αξιοποίησή της προς την κατεύθυνση μεταξύ άλλων κάλυψης των στεγαστικών αναγκών των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ και την ενίσχυση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών δράσεων, με κύρια πολιτική στόχευση την ανάκτηση από το ΤΑΙΠΕΔ των 36 δημοσίων ακινήτων στην Πλάκα που στεγάζουν Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ.